

HET ZESTIENDE ZENOBIACONGRES

JOZEF | يوسف | ٩٥١

HOE EEN 3000 JAAR OUD VERHAAL DE WERELD OVER REISDE

30 OKTOBER 2021 | 10:30-17:15

Openbare Bibliotheek Amsterdam

Mieke Bal | Gabrielle van den Berg | Ben Arps | Annachiara Raia
Harry Stroomer | Mohamed Saadouni | Robbert Woltering

stichting
Zenobia

LUCAS
LUDWIG-MAXIMILIANS-UNIVERSITÄT MÜNCHEN
EDWIN UNIVERSITY CENTRE FOR THE ARTS IN SOCIETY

Stichting Oosters Instituut

PROGRAMMA

sessie 1

Moderator: Ewan Short

10:30-11:00

Inloop

11:00-11:15

Opening door congresmeester Annachiara Raia

11:15-11:40

Prof. Mieke Bal: "Samen pijn delen en daarvan leren. Een koranische versie van compassie"

11:40-12:05

Prof. Gabrielle van den Berg: "Jozef in de Perzische letteren en schilderkunst"

12:05-12:30

Q&A

12:30-13:30 PAUZE: BAZAAR GEOPEND

sessie 2

Moderator: Prof. dr. Clarissa Vierke

13:30-13:35

Introductie

13:35-14:00

Prof. Bernard Arps: "Jozef op Java: voordracht van zijn levensverhaal als ritueel en als erfgoed"

14:00-14:25

Dr. Annachiara Raia: "Hoe 'het mooiste verhaal' de Swahilikust bereikte"

14:25-14:45

Q&A

14:45-15:15

Raphael Rodan & Erik Sjöholm: The Whistler of Dream (storytelling performance)

15:15-15:45 PAUZE: BAZAAR GEOPEND

sessie 3

Moderator: dr. Josephine van den Bent

15:45-15:50

Introductie

15:50-16:15

Prof. Harry Stroomer en drs. Mohamed

Saadouni: "Het Jozefverhaal bij de Berbers van Noord-Afrika"

16:15-16:45

Dr. Robbert Woltering: "Mahmoud Darwish en Jozef: De Profeet Dichter, Dichter de Profeet"

16:45-17:15

Q&A en afsluiting

SPREKERS

Prof. dr. Mieke Bal

Samen pijn delen en daarvan leren.

Een koranische versie van compassie

Professor Mieke Bal maakt een vergelijking tussen het verhaal van Jozef in de Bijbel en dat van Yusuf in de Koran en kijkt daarbij met name naar de manier waarop “de vrouw van Potifar” is afgebeeld. Het verhaal in de Koran is sympathieker naar vrouwen; daarin wordt het concept van compassie uitgewerkt en ten tonele gevoerd. De modernistische roman van Thomas Mann is duidelijk op deze versie uit de Koran geïnspireerd. Mieke Bal baseert de lezing op haar uitvoerige studie “Loving Yusuf: Conceptual Travels from Present to Past.” (2008)

Mieke Bal was hoogleraar literatuurwetenschap en een van de oprichters van ASCA (Amsterdam School for Cultural Analysis). Ze is actief als cultuurtheoretica en analytica, videokunstenaar en af en toe tentoonstellingsmaker. Een volledig CV is te vinden op haar website www.miekebal.org.

Onder haar recente werk valt onder andere de video-installatie *Madame B* (2017, samen met Michelle Williams Gamaker) in het Munch Museum in Oslo, de installatie *Don Quijote* (2019) en haar meeste recente essayfilm *It's About Time!* (te zien op de website).

Foto © Lena Verhoeff.

Prof. dr. Gabrielle van den Berg

Jozef in de Perzische letteren en schilderkunst

Jozef komen we vaak tegen in de Perzische literatuur: zijn verhaal vormt een bron van inspiratie voor dichters, vooral Soefi dichters, die een mystieke lezing van Jozefs levensverhaal aan de man brengen. Onafscheidelijk van Jozef is Zuleikha – in de bijbelse traditie “de vrouw van Potiphar.” Zij wordt verteerd door liefde voor de mooie Jozef, en staat daarmee zowel model voor de stereotiepe verleidster als voor de in waanzin ontstoken minnaar die zich niets meer aantrekt van decorum. In woord en beeld kent dit verhaal vele vormen, waarvan een aantal wordt getoond in deze lezing.

Gabrielle van den Berg is hoogleraar Cultuurgeschiedenis van Iran en Centraal-Azië aan de Universiteit Leiden. Ze doet onder meer onderzoek naar aspecten van de Perzische handschriftentraditie, waaronder versies van het verhaal van Jozef en Zuleikha, maar ook de epische cyclus rond het Shahnama of Boek der koningen van de dichter Ferdowsi. Dit onderzoek vindt plaats in de context van het NWO Vici project “Turks, Texts and Territory: cultural production in Central Eurasia,” waarin de rol van de Turken en de Mongolen in politiek en cultuur onder de loep wordt genomen.

Prof. dr. Bernard Arps

Jozef op Java: voordracht van zijn levensverhaal als ritueel en als erfgoed

In Zuidoost-Azië wordt het levensverhaal van de Islamitische profeet Jozef in allerlei media verteld, waaronder literatuur. In deze bijdrage geeft Bernard Arps een indruk van een zestiende-eeuwse poëtische vertelling van het verhaal in het Javaans, en de manier waarop die tekst in de 21ste eeuw op de oostpunt van Java wordt gezongen tijdens nachtelijke leesbijeenkomsten, ter opluistering van besnijdenissen en huwelijken. Op initiatief van locale cultuuractivisten worden de handschriften en hun voordracht sinds kort ook beschouwd als 'erfgoed'. De waarde hiervan is niet godsdienstig, maar dient de representatie van de bewuste regio op het nationale podium van de Indonesische cultuurpolitiek.

Bernard Arps is wetenschapper. Hij houdt zich bezig met taalkunst, media en uitvoerende kunsten in Zuidoost-Azië, in het bijzonder op Java en in de Javaanse diaspora. Hij heeft in totaal vijf jaar gestudeerd en onderzoek verricht in Zuidoost-Azië. Arps werkt als hoogleraar Indonesische en Javaanse taal en cultuur aan de Universiteit Leiden, en hij is gastdocent of gasthoogleraar geweest in Indonesië en Singapore, het Midden-Oosten, Amerika en Australië.

Dr. Annachiara Raia

Hoe 'het mooiste verhaal' de Swahilikust bereikte

"Wat is deze schoonheid? Wanneer die in het graf vergaat, blijft er niets van over." Dit is een overpeinzing over menselijke schoonheid uit het twintigste-eeuwse in het Swahili en met de hand geschreven gedicht "Qissati Yusuf". Deze voordracht gaat over de essentiële esthetische aspecten die eraan bijgedragen hebben dat het alom bekende 'mooiste verhaal' een even mooi verhaal is geworden in de bewerking tot een gedicht in het Swahili en in Arabisch schrift. Drie belangrijke kenmerken ondersteunen deze conclusie: de goed bewaarde en prachtige handgeschreven manuscripten in het Swahili, de poëtische en beeldende literaire stijlmiddelen en de cultuurgebonden voorwerpen die het gedicht in zijn wereld aan de Indische Oceaan plaatsen.

Annachiara Raia is universitair docent Afrikaanse literatuur aan de Universiteit Leiden. Ze is opgeleid in de afrikanistiek en filologie met een achtergrond in de talen, geschiedenis en culturen van de islamitische landen. Haar belangstelling gaat uit naar interdisciplinaire benaderingen van de wereldwijde netwerken van islamitische teksten en tastbaar literair erfgoed buiten het Westen. Onlangs verscheen haar boek *Rewriting Yusuf. A philological and intertextual study of a Swahili Islamic Manuscript Poem*. Een van haar nieuwe projecten is de digitalisering van de Ustadh Mau Swahili Muslim Library (Modern Endangered Archives Program, UCLA Library). Dit project is recentelijk goedgekeurd met financiering door Arcadia, een charitatief fonds opgericht door Lisbet Rausing en Peter Baldwin.

Prof. dr. Harry Stroomer en Mohamed Saadouni

Het Jozefverhaal bij de Berbers van Noord-Afrika

De sterke literaire kwaliteiten van het Jozefverhaal in de Koran zijn als reden aan te wijzen dat dit verhaal zich over zo een groot gebied heeft verspreid. In deze dubbellezing laten Harry Stroomer en Mohamed Saadouni eerst door middel van een kaart zien hoe de Berberse talen zich in Noord-Afrika hebben verspreid en vertellen in welke Berbertalen we Jozefverhalen vinden. Hierbij komt ook de relatie tussen geschreven en mondelinge overleveringen aan bod. Mohamed Saadouni zal een passage uit een manuscript dat zich in de UB van Leiden bevindt lezen en vertalen en daarbij een geluidsfragment van een mondelinge performance van dezelfde passage laten horen.

Prof. dr. Harry Stroomer is emeritus hoogleraar Afroaziatische, in het bijzonder Berberse en Zuidsemitische talen aan de Universiteit van Leiden. Zijn onderzoek is gericht op taalbeschrijving en orale literatuur; het bracht hem naar onder meer Syrië, Irak, Egypte, Kenia, Malta, Marokko, Somalië en Jemen. Sinds 1985 is zijn onderzoek speciaal gericht op Berberse talen en culturen van Marokko. In 1986 introduceerde hij de studie van de Berbertalen aan de Universiteit van Leiden. Hij is verder sinds 2001 oprichter en hoofdredacteur van de monografiekreeks *Berber Studies*.

Mohamed Saadouni is geboren in Taznakhte (Zuid-Marokko) en woont sinds 1992 in Nederland. Hij studeerde aan de universiteit van Marrakech, Amsterdam en Leiden en is opgeleid tot Arabist en Berberooloog. Hij heeft voor verschillende kunst- en culturele instellingen gewerkt, zoals het Tropenmuseum, Stichting De Nieuwe Kerk, en het Wereldmuseum. Ook werkte hij van 2007 tot 2020 bij de Universiteitsbibliotheek in Leiden. Momenteel werkt hij bij de Universiteitsbibliotheek in Amsterdam. Daarnaast is hij freelance vertaler (Nederlands-Arabisch-Berbers), en onderzoekt hij de Berberse taal en cultuur uit het zuiden van Marokko (o.a. oude handschriften).

Dr. Robbert Woltering

Mahmoud Darwish en Jozef: De Profeet Dichter, Dichter de Profeet

Jozef is enerzijds een karakter in een betekenisvol verhaal en anderzijds zelf een verteller en dromenduider. Jozef vertoont enerzijds de magische kunst van toekomstvoorspellingen maar beleeft anderzijds een menselijk drama. Omdat Jozef niet eenduidig groots of schlemielig is, maar vooral dynamisch en multi-interpreteerbaar, leent hij zich goed voor de veelzijdige poëzie van Mahmoud Darwish (gest. 2008). In het gedicht “Ik ben het, Vader. Jozef” treffen we het zielige kind, maar ook een kampioen die God aan zijn kant weet. Het is een aanklacht, maar tegen wie precies?

Robbert Woltering is universitair hoofddocent Arabische studies aan de Universiteit van Amsterdam. Hij studeerde Arabisch en politicologie en promoveerde op een onderzoek naar Occidentalisme, of beeldvorming over het Westen in hedendaags Egypte. Daarnaast publiceerde hij over o.m. islamitische architectuur, de koran, religieuze bewegingen en revolutionaire literatuur. Zijn studie naar Zenobia in de modern Arabische literatuur geldt als zijn pièce de résistance.

PERFORMANCE

Raphael Rodan en Erik Sjøholm

The whistler of dream

The story of Joseph reflected through the life of Raphael Rodan. Biblical images, modern situations and ancient symbols are molded into a dream-like story, accompanied by the angelic singing of Erik Sjøholm.

Raphael Rodan is an award-winning theatre maker and storyteller. His training as an artist lasted over 10 years. Together with Sahand Sahebdivani, he has created a few hit storytelling shows like the winner of Amsterdam Fringe 2017, “My Father Held a Gun”, about the nature of war. His work has received international recognition, playing in theatres and festivals all over Europe. Apart from writing and performing Raphael also teaches: he is the cofounder of the Mezrab Storytelling School, working both with ancient and personal stories and examining the connection between them.

Foto © Karl Romedius.

Erik Sjøholm is an eclectic singer-songwriter & storyteller from Ostrobothnia, Finland. Singing in Swedish, English and Spanish, his voice has been compared to artists like Ed Sheeran, Paul Simon and Jeff Buckley. In 2016, he published his debut album “Walkabout”, featuring his hit song “Ray of light”. As a storyteller, Sjøholm draws on experiences from a nomadic life, finding his inspiration in the people that he meets along the road. With his acoustic nylon stringed guitar, stories and songs, he plays the universal strings and narratives that make every human heart resonate and sing along...

Foto © Daniela Streng.

ZENOBIAREEKS

Binnenkort te verschijnen:

Xerxes' droom: De lange schaduw van zijn Griekse veldtocht

Mathieu de Bakker, Janric van Rookhuijzen

Adrien Guignet, *Xerxès sur l'Hellespont*

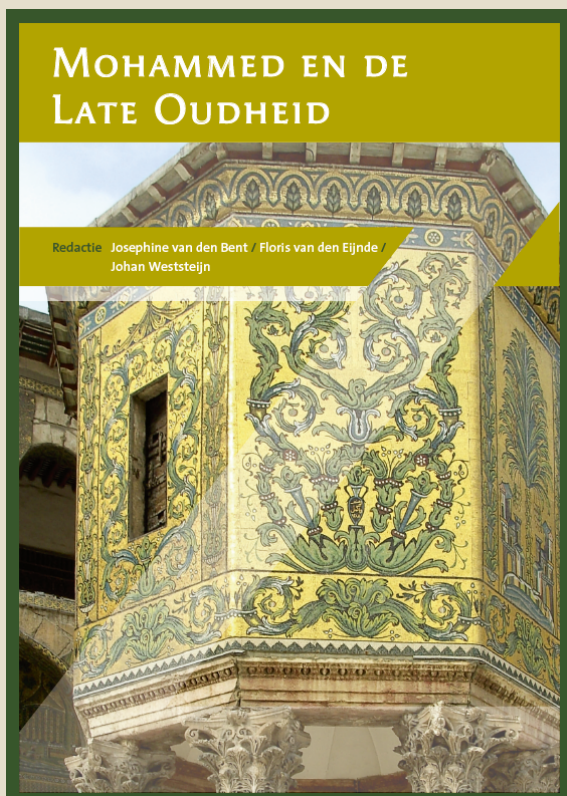
De Huid van Cleopatra: Etniciteit en Diversiteit in Oudheidstudies

Emma Huig, Inger Kuin, Mirte Liebrechts

Egyptische stèle met boogschutter
Bron: Rijksmuseum van Oudheden, Leiden

Reeds verschenen binnen deze reeks:

Bestel online via: <https://www.stichtingzenobia.nl/activiteiten/zenobiareeks/>

HET ZESTIENDE ZENOBIACONGRES WORDT MOGELIJK GEMAAKT DOOR:

Congresmeester

Dr. Annachiara Raia

Hoofdbestuur Zenobia

Maurits de Leeuw

Michèle Meijer

Sven Betjes

Emma Huig

Tim Vroegindeweij

Hilde Zwart

Organiserend Comité

Fenno Noij

Arjan Breukel

Emma Huig

Michèle Meijer

Lieke Rademakers

Ewan Short

Tim Vroegindeweij

Anne Walvius

Sponsoren

Openbare Bibliotheek Amsterdam

Things That Talk (thingsthattalk.net)

Nederlands Klassiek Verbond

Leiden University Centre for the Arts in Society

Ex Oriente Lux

Labrys Reizen

Oosters Instituut